CESARET ANA VE ÇOCUKLARI

Bertolt Brecht

Çalışma Arkadaşı: Margarete Steffin

Müzik: Paul Dessau

KİŞİLER

CESARET ANA

KATTRİN, dilsiz kızı

EILIF, büyük oğul

İSVİÇRE PEYNİRİ, küçük oğul

ASKER YAZICI

BAŞÇAVUŞ

AŞÇI

KUMANDAN

ALAY PAPAZI

LEVAZIMCI

YVETTE POTTIER

SARGILI

BAŞKA BİR BAŞÇAVUŞ

YAŞLI ALBAY

BİR YAZICI

GENÇ BİR ASKER

YAŞLI BİR ASKER

BİR KÖYLÜ

KÖYLÜNÜN KARISI

GENÇ ADAM

YAŞLI KADIN

BAŞA BİR KÖYLÜ

KÖYLÜ KADIN

GENÇ BİR KÖYLÜ

SANCAKTAR

ASKERLER

BİR SES

I

İLKBAHAR 1024. KUMANDAN OXENSTJERNA DALARNFDE

POLONYA SEFERİ İÇİN BİRLİKLER TOPLAMAKTADIR. CESARET ANA OLARAK TANINAN ORDU BAKKALI ANNA FIERLING'İN OĞULLARINDAN BİRİ ELİNDEN ALINIR.

Kent yakınında bir şose.

Bir başçavuşla bir asker yazıcı üşür halde durmaktadır.

ASKER YAZICI: insan burada nasıl birlik toplayabilir ki? Artık intihar etmeyi bile düşünüyorum başçavuş. Kuman dan onikisine kadar dört birlik istiyor benden, ama bura daki insanların içi o kadar fesatlık dolu ki geceleri uyku larım kaçıyor. Tam birini bulup avucumun içine alıyorum ve ayağında mantar, varis olduğunu bilmezden gelip ça kır keyif olana kadar içiriyorum, imzayı basıyor, artık sa dece içki parasını ödemek kalmışken o dışarı çıkıyor, bir şeyler sezinlediğim için ben de peşinden; tahmin ettiğim gibi: Toz olmuş. Burada ne erkek sözü, ne sadakat ve inanç, ne de gurur var. Artık insanlığa olan güvenimi yitir dim başçavuş.

BAŞÇAVUŞ: Burada çok uzun zamandır savaş olmamış an laşılan. Sorarım sana, bu durumda nasıl ahlak beklenebi lir? Barış pislikten başka bir şey değildir, ancak savaş sağlar düzeni. Barış sırasında insanlık tohuma kaçıyor, insanlar ve hayvanlar har vurup harman savruluyor. Her kes istediğini tıkmıyor, ekmeğin üstüne kalın bir dilim peynir, onun üstüne de koca bir parça salam. Şu ilerideki şehirde kaç tane genç adam ve iyi at olduğunu bir Tanrı'nın kulu bilmez, hiçbir zaman sayılmamıştır. Belki yet miş yıldır savaş görmemiş yerlerden geçtim, oradakilerin daha bir adlan bile yoktu, kendilerini de tanımıyorlardı. Ancak savaşın olduğu yerde düzenli kayıtlar ve listeler tutulur, deri balyalanır, buğday çuvala koyulur, insan ve hayvan bir temiz sayılır ve emniyete alınır, çünkü herkes bilir: Düzen olmadan savaş yürümez!

ASKER YAZICI: Çok doğru!

BAŞÇAVUŞ: Her iyi şey gibi, savaşı yapmak da başta zor dur. Bir kere rayına oturdu mu da sebat eder; artık millet, kumarbazın masadan kalkmaya korkması gibi korkar ba rıştan, çünkü o zaman kayıplarım sayması gerekecektir. Fakat önce savaştan korkarlar. Onlar için yeni bir şeydir bu.

ASKER YAZICI: Bak, bir araba geliyor. İki karıyla iki deli kanlı. Moruğu oyala başçavuş. Bak şuraya yazıyorum, bunlardan da iş çıkmazsa bu rüzgarda bir dakika daha dikilmem burada.

Bir mızıka sesi duyulur. İki delikanlının çektiği bir araba yaklaşır. Cesaret Ana ve dilsiz kızı Kattrin arabada otur maktadır.

CESARET ANA: Günaydın başçavuş bey!

BAŞÇAVUŞ *yollarını keserek:* Günaydın sizlere! Kimsiniz siz?

CESARET ANA: Esnafız.

Şarkı söyler:

Ey kumandanlar, sussun davullar Ve piyadelerinizi durdurun: Cesaret Ana geliyor Yanında rahat ayakkabılar. Bitlerle, pirelerle Yük, silah ve koşumları Yürüyecekse muharebelere İyi olmalı ayakkabıları.

Bahar geliyor. Uyan Hıristiyan!

Karlar eriyor, ölüler uyuyor.

Ve henüz ölmemiş olan

Artık yola koyuluyor.

Ey kumandanlar, adamlarınız Aç karnına yürümez ölüme. Cesaret satsın önce şarabı, bırakın Gıda olan, ruh ve bedene. Top mermisi boş mideye Ey kumandanlar, pek gitmez de Ama doyunca inanın bize Sürersin onları cehenneme bile.

Bahar geliyor. Uyan Hıristiyan!

Karlar eriyor. Ölüler uyuyor.

Ve henüz ölmemiş olan

Artık yola koyuluyor.

BAŞÇAVUŞ: Durun, nereye bağlısınız, yük var mı?

BÜYÜK OĞUL: İkinci Fin alayına. BAŞÇAVUŞ: Kağıtlarınız nerede? CESARET ANA:Kağıt mı? KÜÇÜK OĞUL: Ama bu Cesaret Ana! BAŞÇAVUŞ: Hiç duymadım. Adı niye Cesaret?

CESARET ANA: Adım Cesaret başçavuş, çünkü iflas etmek üzereyken arabamdaki elli somun ekmekle Riga'daki ateş hattından geçtim. Ekmekler küflenmeye başlamıştı, za manım azalmıştı, o yüzden de seçim hakkım yoktu.

BAŞÇAVUŞ: Gevezeliği bırak. Kağıtlar neıede?

CESARET ANA *teneke kutudaki bir yığın kağıdı karıştıra rak arabadan iner :* Bütün kağıtlarım bunlar başçavuş, iç lerinde tam bir ilahi kitabı bile var, Altötting'den, hıyar sarmaya kullanıyorum, ve bir Mâ'hren haritası, bir gün oraya gidip gidemeyeceğimi ancak

Tanrı bilir, yoksa boşa gider, burada da atımda şap hastalığı olmadığını gösteren damgalı bir kağıt var, maalesef fazla masraflıydı, on beş Gulden'e mal oldu, Allahtan bana değil. Bu kadar kağıt yeter mi?

BAŞÇAVUŞ: Beni kafaya mı alıyorsun? Sana arsızlık yap mayı gösteririm. İzin belgen olması gerektiğini biliyorsun.

CESARET ANA: Benimle doğru konuşun ve yan ergen ço cuklarımın yanında sizi kafaya almaya çalıştığımı anlatmaya kalkmayın, bu çok ayıp, benim sizinle bir alıp vere mediğim yok. ikinci alayda izin belgem temiz yüzlülüğümdür ve siz bunu okuyamıyorsanız elimden hiçbir şey gelmez. Ona da damga vurdurtamam.

ASKER YAZICI: Bu. kadında asi bir kişilik seziyorum. Ordugâh'da bize gereken intizam.

CESARET ANA: Ben sanıyordum ki salam.

BAŞÇAVUŞ: İsim.

CESARET ANA: Anna Fierling.

BAŞÇAVUŞ: Öyleyse hepinizin soyadı Fierling.

CESARET ANA: Niye? Benimki Fierling. Onlarınki değil.

BAŞÇAVUŞ: Hepsi senin çocukların sanıyordum.

CESARET ANA: Öyle zaten, ama bu yüzden hepsinin soya dı aynı mı olmalı? *Büyük oğlunu göstererek:* Örneğin bu nun adı Eilif Nojoki, neden dersen, babası soyadının Kojoki veya Mojoki olduğunu iddia ederdi hep. Çocuk onu hâlâ çok iyi hatırlıyor, yalnız onun hatırladığı başka biri, sivri sakallı bir Fransız. Fakat bunun dışında kurnazlığını babasından almış; bir köylünün ayağından donunu alırdı da adamın ruhu bile duymazdı. Ve böylece her birimizin kendi soyadı vardır.

BAŞÇAVUŞ: Ne, herbirininki başka mı?

CESARET ANA: Sanki bunu hiç görmemiş gibi yapıyorsu nuz.

BAŞÇAVUŞ: Öyleyse bu da Çinlidir herhalde? *Küçük oğlunu göstererek...*

CESARET ANA: Tutturamadınız.İsviçreli. BAŞÇAVUŞ: Fransızdan sonra mı?

CESARET ANA: Hangi Fransızdan sonra? Benim Fransız dan filan haberim yok. Karıştırmayın şimdi, yoksa akşa ma hâlâ burada konuşuyor oluruz, İsviçreli, ama soyadı Fejos, babasıyla hiç ilgisi olmayan bir soyadı. Onun bambaşka bir soyadı vardı ve kale yapım ustasıydı, hep sar hoştu: İ*sviçre Peyniri neşeli, başıyla onaylar, dilsiz Kattrin de eğlenmektedir.*

BAŞÇAVUŞ: Öyleyse soyadı nasıl Fejos olabilir?

CESARET ANA: Kusura bakmayın ama hayalgücünüz pek geniş değil. Soyadı tabii ki Fejos, doğduğunda bir Macarla beraberdim çünkü, onun için hepsi birdi, bir damla iç mediği halde siroz olmuştu o sırada, çok dürüst bir insan dı. Oğlan ona çekti.

BAŞÇAVUŞ: Ama babası o değildi ki.

CESARET ANA: Ama ona çekti. Adını isviçre Peyniri koy dum, neden dersen, iyi araba çekiyor da ondan. *Kızını göstererek :* Bunun adı Kattrin Haupt, yan Almandır.

BAŞÇAVUŞ: Hoş bir aile olduğunu itiraf etmeliyim. CESARET ANA: Evet, arabamla bütün dünyayı dolaştım.

BAŞÇAVUŞ: Bunların hepsi yazılıyor. *Yazar.* Bambergliysen nasıl oluyor da buraya geliyorsun?

CESARET ANA: Savaşın lütfedip Bamberg'e gelmesini bekleyemezdim.

ASKER YAZICI: Arabayı çektiğinize göre adlarınız Yakup öküz ve Esav öküz olsa daha iyi olurdu. Koşumlardan asla çıkamayacaksınız herhalde?

EILIF: Anne şunun muşmula suratına bir tane vurabilir mi yim? içimden geldi, çok istiyorum.

CESARET ANA: Ben de izin vermiyorum, olduğun yerde kalacaksın. Evet subay beyler, tabanca veya yeni bir ka yış istemez misiniz, sizinki artık eskimiş başçavuş bey.

BAŞÇAVUŞ: Bana başka birşey lazım. Gördüğüm kadarıyla delikanlılar aslan gibiler, geniş omuzlar, güçlü bacaklar: Askerliğe niye yan çizdiklerini merak ediyorum?

CESARET ANA *aceleyle : İ*mkânsız, başçavuş. Savaş sanatı çocuklarıma göre bir iş değil.

BAŞÇAVUŞ: Neden olmasın? Bu iş para ve ün kazandırır. Ucuz çizme satmak karı işidir. *Eilife :* Şöyle bir gel de yoklayalım, güçlü müsün yoksa süt kuzusu musun anla yalım.

CESARET ANA: Süt kuzusudur o. Biri sert baksa düşüp ba yılır.

ASKER YAZICI: Ve düşerken beraberinde bir boğayı da de virir. *Onu götürmek ister.*

.CESARET ANA: Onunla uğraşmayı bırakacak mısın sen? Sizin işinize yaramaz o.

ASKER YAZICI: Bana muşmula suratlı diyerek ağır bir ha karette bulundu. Biz ikimiz şuradaki tarlaya gidip mesele yi erkek erkeğe halledeceğiz.

ELIF: Sakin ol. Ben onun işini görürüm anne.

CESARET ANA: Olduğun yerde kal! Kavgacı serseri seni! Bilmez miyim ben, aklın fikrin dövüşte. Çizmesinde bı çak var, onu kullanıyor.

ASKER YAZICI: Tereyağından kıl çeker gibi alırım ben onu, gel ufaklık.

CESARET ANA: Başçavuş bey, bunu albaya söyleyeceğim. O sizi deliğe tıkar. Teğmen kızıma talip.

BAŞÇAVUŞ: Şiddet yok arkadaşlar. *Cesaret Ana'ya :* Ordu hizmetinin nesini beğenmiyorsun? Babası da asker değil miydi? Ve onurlu bir şekilde düşmedi mi? Bunu kendin söyledin.

CESARET ANA: O tam bir çocuk. Onu mezbahaya sürmek istiyorsunuz, sizi bilirim. Onun için beş Gulden alacaksı nız.

ASKER YAZICI: Önce güzel bir kalpak ve kalın çizmeler alacak, değil mi?

EILIF: Senden değil.

CESARET ANA: Gel beraber balığa çıkalım diyor balıkçı solucana. *İsviçre Peyniri'ne :* Koş, bağır, bunlar ağabeyi ni çalmak istiyorlar. *Bıçak çeker* . Hadi onu çalmayı bir deneyin hele.

Delik deşik ederim sizi, pis herifler. Size onunla savaş yapmayı gösteririm! Biz namusuyla keten be zi ve jambon satan barışsever insanlarız.

BAŞÇAVUŞ: Ne kadar barışsever olduğunuz elindeki bıçak tan anlaşılıyor. Hem zaten utanman gerekir, ver o bıçağı

cadoloz kan! Daha önce savaştan geçindiğini itiraf ettin, başka türlü nasıl doyuracaksın karnını? Asker olmadan nasıl savaşılacak peki?

CESARET ANA: Benimkilerle olması gerekmez.

BAŞÇAVUŞ: Ya, çöpünü savaş yiyecek, üzümü sana kala cak demek! Sıpaların savaş sayesinde semirecek ama kar şılığı verilmeyecek. O kendi başının çaresine baksın, öyle mi? Kendine Cesaret diyorsun he? Ama ekmek teknen den, savaştan korkuyorsun? Oğulların savaştan korkmu yor, bu hallerinden belli.

EILIF: Ben savaştan filan korkmuyorum.

BAŞÇAVUŞ: Hem niye korksun? Bana bir bakın: Askerlik yaramamış mı? On yedi yaşından beri bu işin içindeyim.

CESARET ANA: Daha yetmişinde değilsin.

BAŞÇAVUŞ: Bekleyebilirim.

CESARET ANA: Evet, toprağın altında belki.

BAŞÇAVUŞ: Öleceğimi söyleyerek bana hakaret mi ediyor sun?

CESARET ANA: Ya gerçek buysa? Ya senin geleceğini gö rüyorsam? Ya canlı cenaze gibi görünüyorsan, he?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Müneccimdir o, bunu herkes söylüyor. Geleceği görüyor.

ASKER YAZICI: Öyleyse başçavuş beye geleceğini söyle bakalım, bu onu eğlendirecektir.

BAŞÇAVUŞ: Böyle şeyleri takmam. CESARET ANA: Miğferi ver. *Verir.*

BAŞÇAVUŞ: Bir boka yarayacağından değil. Maksat, güle cek bir şey olsun.

CESARET ANA *bir parça parşömen alıp yırtar :* Eilif, is viçre Peyniri ve Kattrin, savaşa kendimizi fazla kaptınrsak hepimiz böyle parçalanırız. *Başçavuş'a :* Bir istisna yapıp size bedava bakacağım. Kağıda siyah bir haç çizi yorum. Siyah ölümdür.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Ve diğerini boş bırakıyor, görüyor mu sun?

CESARET ANA: işte, katlayıp karıştırıyorum. Doğuştan iti baren hepimizin karışması gibi ve şimdi çekip görecek sin.

Başçavuş duraklar.

ASKER YAZICI *Eilif e :* Ben herkesi kabul etmem, seçici biri olarak tanınırım, ama sende çok hoşuma giden bir ateş var.

BAŞÇAVUŞ *miğferden bir kağıt çekerek :* Aptallık, göz bo yamadan başka bir şey değil.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Siyah haçı çekti. Gidici.

ASKER YAZICI: Kuru gürültüye pabuç bırakma, herkese yetecek kadar mermi dökülmemiştir.

BAŞÇAVUŞ: Hayatımı kaydırdın.

CESARET ANA: Asker olduğun gün, kendin yaptın bunu. Ve şimdi yola devam ediyoruz, hergün savaş olmaz, işe koyulmalıyım.

BAŞÇAVUŞ: Lanet olsun, beni aldatmana izin vermeyece ğim. Senin piçi yanımıza alıp asker yapacağız.

EILIF: Ben zaten gitmek istiyorum anne. CESARET ANA: Kapa çeneni, Fin şeytanı seni. EILIF: îsviçre Peyniri de asker olmak istiyor şimdi.

CESARET ANA: Bak bunu bilmiyordum. Size de kısmet çektirmem gerekecek, üçünüze birden.

Kağıtlara haç çizmek için arkaya gider .

ASKER YAZICI: Arkamızdan, isveç karargâhındakilerin yobaz olduğu söyleniyor, ama bu bizi yıpratmak için uy durulmuş iğrenç bir dedikodu, ilahi sadece pazar günleri söylenir, o da bir dörtlük! Ve sadece sesi güzel olan biri varsa.

CESARET ANA *Başçavuşun miğferine koyduğu kağıtlarla geri gelir :* Annelerinden kaçıp, tuz bulmuş buzağı gibi, savaşa koşmak istiyor bu şeytanlar. Ama kağıtlara danı şacağını ve o zaman 'gel bizimle evlat, daha subay lazım bize' demekle dünyanın güllük gülistanlık olmadığını an layacaklar. Savaştan sağ çıkamayacaklar diye çok kaygı lanıyorum başçavuş. Korkunç özellikleri var üçünün de. *Miğferi Eilif e uzatır* . Çek bunun içinden kısmetini. *Eilif çeker ve kağıdı açar. Kağıdı çekip alır elinden* . Al işte,

bir haç! Ah, ben bahtsız kadın, acı dolu ana. ölecek! Ya şamının baharında öteki dünyayı boylayacak. Asker olur sa nalları dikecek besbelli. Fazla cesur, babası gibi. Ve akıllı olmazsa tüm fânilerin gittiği yere gidecek, kağıt bu nun kanıtı. *Oğluna çıkışır:* Akıllı olacak mısın?

ELIF: Neden olmasın? •

CESARET ANA: Akıllılık, annenin yanında kalmak ve alay ettiklerinde, ana kuzusu dediklerinde gülüp geçmektir.

ASKER YAZICI: Altına edeceksen kardeşine yanaşayım.

CESARET ANA: Gülmeni söyledim. Gül! Ve şimdi çek is viçre Peyniri. Sende daha az kaygılanıyorum, sen dürüst sün. *Çeker.* A, niye öyle şaşkın bakıyorsun kağıda? Mut laka boştur. Üstünde haç olamaz. Seni kaybedecek değ i lim herhalde. *Kağıdı alır* . Haç? O da! Bu kadar saf oldu ğu için olmasın sakın. Ah İsviçre Peyniri, sen de yok ola caksın, hani sana yürümeye başladığın günden beri ek mek parasının üstünü getirmeyi öğrettiğim zamanlardaki gibi tamamen dürüst olmazsan eğer. Kendini ancak böyle kurtarabilirsin. Bak buraya başçavuş, siyah haç mı değil mi?

BAŞÇAVUŞ: Bir haç bu. Bana nasıl rastladı anlamıyorum. Ben hep geride dururum. *Asker Yazıcı'ya :* Üçkağıt çevir miyor. Kendininkileri de buluyor.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Bana da rastladı. Ama bu kulağıma kü pe olacak.

CESARET ANA *Kattrin'e :* Ve şimdi bana emin olarak bir tek sen kalıyorsun, sen kendin bir haçsın zaten: iyi kalpli

sin. *Miğferi onun oturduğu yere doğru uzatır, ama kağıdı kendisi çeker .* Çıldırmak işten değil. Bu doğru olamaz, belki karıştırırken bir yanlışlık yapmışımdır. Fazla iyi yü rekli olma Kattrin, artık asla olma, senin yolunda da bir haç var. Hep sessiz ol, dilsiz olduğuna göre bu pek zor ol masa gerek, îşte, şimdi hepiniz öğrendiniz. Hepiniz dik katli olun, buna ihtiyacınız var. Ve şimdi arabamıza binip yola devam ediyoruz. *Başçavuş'a miğferini geri verir ve arabaya biner.*

ASKER YAZICI *Başçavuş'a :* Bir şeyler yap! BAŞÇAVUŞ: Kendimi hiç iyi hissetmiyorum.

ASKER YAZICI: Belki miğferi verdiğinde rüzgardan üşütmüşsündür. Kadınla pazarlığa otur. *Sesli:* Hiç değilse ka yışa bir göz atabilirsin başçavuş. Bu iyi insanlar ticaretle geçiniyorlar değil mi? Hey, siz, başçavuş kayışı almak is tiyor!

CESARET ANA: Yanm Gulden. Böyle bir kayışın değeri aslında iki Guldendir.

Tekrar arabadan iner.

BAŞÇAVUŞ: Bu yeni değil. Burada çok rüzgar var, bunu sakin sakin incelemem gerek. *Elinde kayışla arabanın ar kasına geçer.*

CESARET ANA: Bence cereyan yok, BAŞÇAVUŞ: Belki yarım Gulden eder, gümüş bu.

CESARET ANA *onun yanına, arabanın arkasına gider :* Saf altı onsdur.

ASKER YAZICI *Eilife :* Ve sonra erkek erkeğe kafaları çe keriz. Cebimde biraz avans var, gel.

Eilif kararsızdır.

CESARET ANA: Öyleyse yarım Gulden.

BAŞÇAVUŞ: Anlamıyorum. Hep gerilerde dururum. Başçavuşunkinden daha güvenli bir yer yoktur. Diğerlerini, şan, şöhret kazanmaları için ileri sürebilirsin. Bütün gü nüm zehir oldu. Boğazımdan tek lokma geçmeyecektir eminim.

CESARET ANA: iştahını kaçıracak kadar dert etme bu işi kendine. Yalnızca gerilerde durmaya bak. Al, bir fırt çek. *İçki verir.*

ASKER YAZICI *elini Eilif'in omuzuna atmış, onu arkaya doğru uzaklaştırır :* Peşin on Gulden, cesur bir adamsın ve Kral için savaşıyorsun ve kadınlar senin için deli ola cak. Ve sana hakaret ettiğim için bana vurabileceksin. *Çı karlar .*

Dilsiz Kattrin arabadan atlayıp hırıltılı sesler çıkarır .

CESARET ANA: Sonra Kattrin, sonra. Başçavuş bey daha para ödüyor. *Yarım Culden'i dişler.* Her paradan kuşku lanırım. Çünkü sütten ağzım yandı başçavuş. Ama bu pa ra sağlam. Ve şimdi yola devam ediyoruz. Eilif nerede?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Asker yazıcıyla gitti.

CESARET ANA *sessiz durur, sonra :* Budala herif seni. *Kattrin'e :* Biliyorum, konuşamıyorsun, sen suçsuzsun.

BAŞÇAVUŞ: Kendin de bir fırt çekebilirsin ana. Bu işler böyle. Askerlikten beteri de var. Savaştan geçinmek isti yorsun ama kendini ve seninkileri dışında tutacaksın öyle mi?

CESARET ANA: Şimdi kardeşinin arabayı çekmesine senin yardım etmen gerekiyor Kattrin.

•

İkisi, abikardeş , arabanın koşumlarına girip çekmeye baş larlar . Cesaret Ana yanlarında yürür. Araba yola devam eder.

BAŞÇAVUŞ *arkalarından bakarak :*

Madem savaştan geçinecek

Karşılığını da verecek.

n

CESARET ANA 1625 VE 26 YILLARINDA İSVEÇ BİRLİKLERİNİN ARASINDA POLONYA'DAN GEÇMEKTEDİR. WALLHOF KALESi ÖNLERİNDE OĞLUYLA TEKRAR KARŞILAŞIR. BİR HOROZ SATMANIN MUTLULUĞU VE CESUR OĞULUN GÖR KEMLİ GÜNLERİ.

Kumandanın çadırı.

Yanında mutfak . Top sesleri. Aşçı, iğdiş bir horoz satmak isteyen Cesaret Ana'yla çekişmektedir.

AŞÇI: Böyle zavallı bir kuş için altmış Heller ha?

CESARET ANA: Zavallı kuş mu? Bu öküz kadar kuş? Öğle yemeğinde önüne bir şey koymazsanız canınıza okuyacak olan obur kumandanınız buna altmış Hellercik ödeyeme yecek mi?

AŞÇI: iki adım ileride 10 Heller'e bunlardan bir düzine alınm.

CESARET ANA: Ne, böyle bir horozu iki adım ileride bu lacağınızı mı sanıyorsunuz? Hem de kuşatma sırasında, yani millet açlıktan geberirken! Bir tarla faresi bulursu nuz belki, belki diyorum çünkü hepsi yenmiştir, beş kişi günün yarısını sıska bir tarla faresinin peşinde geçiriyor lar. Kuşatma sırasında dev bir horoz elli Heler.

AŞÇI: Kuşatılan biz değiliz ki, karşı taraf. Kuşatan biziz, şu

nu sokun artık kafanıza.

CESARET ANA: Ama bizim de' yiyeceğimiz yok, hatta şehirdekilerin yiyeceğinden daha az bizimki. Her şeyi içeri taşıdılar. Duyduğuma göre zevkü sefa içinde yaşıyorlarmış. Bir de bize bak! Köylülerin yanındaydım, hiçbir şey leri yok.

AŞÇI: Var. Saklıyorlar.

CESARET ANA *zafer kazanmış gibi:* Yok.Yıkılmış durum dalar, olup olacakları bu. Açlıktan nefesleri kokuyor. Bit ki köklerini kemirenleri bile gördüm, kaynatılmış deri bir kayıştan sonra parmaklarını yalıyorlar. Durum böyle. Ve sen elimdeki horozu kırk Heller'e bırakmamı istiyorsun.

AŞÇI: Otuza, kırka değil. Otuza dedim.

CESARET ANA: Bana bakın, bu sıradan bir horoz değil. Duyduğuma göre öyle yetenekli bir hayvanmış ki müzik çalınmazsa yemek yemezmiş ve özel bir marşı varmış. Öyle zekiymiş ki hesap yapabiliyormuş. Ve buna rağmen kırk Heller'e fazla mı diyorsunuz? Öğle yemeğine bir şey ler bulamazsanız kumandan kafanızı kopartır.

AŞÇI: Ne yaptığımı görüyor musunuz? *Bir parça sığır eti alır ve bıçağı ete dayar* . Burada bir parça sığır eti var, bu nu kızartacağım. Düşünmeniz için son bir fırsat veriyo rum.

CESARET ANA: Kızartın, kızartın. Geçen yıldan kalmadır o.

AŞÇI: Dün akşamdan kalma, dananın o sırada ortalıkta do laştığını kendi gözlerimle gördüm.

CESARET ANA: öyleyse canlıyken bile kokuyordu demek.

AŞÇI: Gerekirse beş saat kaynatırım, bakalım o zaman da sert olacak mı?

Eti biraz keser.

CESARET ANA: Bol karabiber kullanın da kumandan şu berbat kokuyu duymasın.

Kumandan, bir alay papazı ve Eilif çadıra girerler.

KUMANDAN *Eilif'in omzuna vurarak :* Şimdi kumandanı nın yanına gel ve sağıma otur. Çünkü sen imanlı bir sa vaşçı olarak büyük bir kahramanlık gerçekleştirdin ve bir din savaşında bu yaptığını Tanrı adına yaptın, şehre girdi ğimde, bunun için altın bir bileklikle ödüllendireceğim seni. Biz onların ruhlarını kurtarmaya geliyoruz, ama bu arsız, boktan köylü domuzlar ne yapıyor? Hayvanlarını bizden saklıyorlar! Ama kendi karabaşlarını önden arka dan tıka basa dolduruyorlar, neyse ki sen onların dersleri ni verdin. Sana bir bardak şarap

dolduruyorum, ikimiz bir dikişte içeceğiz bunu! */çerler* . Rahibe bir bok yok, o yo baz. Peki yemeğe ne istersin canım?

EILIF: Bir parça et, neden olmasın?

KUMANDAN: Aşçı, et istiyorum!

AŞÇI: Bu yoklukta başımıza bir de konuklarını çıkarıyor.

Cesaret Ana konuşmayı dinlemek istediği için onu susturur.

EILIF: Köylü hırpalamak insanı acıktırıyor.

CESARET ANA: Tanrım, bu benim Eilif im

AŞÇI: Kim?

CESARET ANA: En büyük çocuğum, iki yıl önce gözden yitirdim onu, sokak ortasında çaldılar benden ve binbaşı onu yemeğe davet ettiğine göre çok saygınlık kazanmış olmalı, ama sen yemeğe ne hazırladın? Hiç! Konuk ola rak ne yemek istediğini duydun mu? Et! Benden sana tav siye, bu horozu hemen al, fiyatı bir Gulden.

KUMANDAN *Eilif'le alay papazının arasına oturmuş ba ğırmaktadır :* Yemek getir Lamb, aşçı bozuntusu, yoksa gebertirim seni.

AŞÇI: Ver şunu, kahrolası soyguncu.

CESARET ANA: Bunun zavallı bir kuş olduğunu sanıyor dum.

AŞÇI: Zavallı, ver şunu, yazık günah bu paraya, elli Heller.

CESARET ANA: Bir Gulden diyorum. Kumandanın sevgili konuğu olan ilk göz ağrıma feda olsun.

AŞÇI *parayı verir :* Hiç değilse ben ateşi yakana kadar sen de şunu yol bari.

CESARET ANA *horozu yolmaya oturur :* Beni gördüğünde yüzünün alacağı hali merak ediyorum. O benim akıllı ve cesur oğlum. Bir tane de akılsız ama dürüst oğlum var. Kızımsa hiçbir şey değil. Hiç değilse konuşmuyor, bu da bir şeydir.

KUMANDAN: Bir tane daha iç evlat, bu en sevdiğim içki dir, ya bir, ya iki fıçı kalmıştır en fazla, ama bu ordu ola cak sürünün içinde hâlâ gerçek bir iman olduğunu gördü

güm için buna değer. Papaz efendi de vaaz verir ama bu işin nasıl yapıldığını bilmediği için bön bön bakıyor. Evet oğlum, şimdi bize köylüleri nasıl alt ettiğini ve yirmi sığı rı nasıl yakaladığını anlat bakalım. Umarım yakında bura da olurlar.

EILIF: Bir veya en geç iki günde.

CESARET ANA: Eilif'imin sığırları yarın getirmesi çok dü şünceli bir davranış, yoksa horozumun yüzüne bile bak mazdınız.

EILIF: Şimdi, olay şöyle oldu: Köylülerin ormana sakladık ları sığırları, büyük olasılıkla geceleyin, el altından belli bir yere götürdüklerini öğrendim. Şehirdekiler de oradan alacaklardı. Sığırlarını rahat rahat toplamalarına izin ver dim, onlar hayvanları benden daha kolay bulurlar dedim. Adamlarımı ete heveslendirdim, iki gün boyunca, zaten az olan tayınlarını daha da azalttım; öyle ki "e" ile başla yan bir kelime duyduklarında bile ağızlarının suyu akı yordu.

KUMANDAN: Akıllılık etmişsin.

EILIF: Belki. Bunun dışındakiler aynntıydı. Yalnızca, köy lülerin ellerinde kalın sopalar vardı, sayılan bizim üç katımızdı ve canice üzerimize saldırdılar. Dördü beni çalılı ğa sıkıştırdı ve kılıcımı elimden düşürüp bağırdılar: Tes lim ol! Ne yapsam diye düşündüm, bunlar beni kuşbaşı doğrar.

KUMANDAN: N'aptın peki? . EILIF: Güldüm.

KUMANDAN: Ne?

EILIF: Güldüm. Böylece olay sohbete dönüştü. Hemen pa zarlığa oturdum ve dedim ki: Bu sığıra yirmi Gulden çok. On beş veriyorum. Sanki ödeyecekmişim gibi. Sersemle yip düşünmeye başladılar. Hemen kılıcıma sarıldım ve hepsini geberttim. Zor oyunu bozar öyle değil mi?

KUMANDAN: Buna ne dersin papaz efendi?

ALAY PAPAZI: Aslına bakılırsa bu söz İncil'de geçmiyor ama efendimiz beş ekmeği beş yüz ekmek yapabiliyordu, eh o zaman da zor kalmıyordu ve onun için insanlardan hayırsever olmalarını isteyebiliyordu, çünkü herkes toktu. Günümüzde durum farklı.

KUMANDAN *güler :* Hem de çok farklı. Şimdi bir içkiyi hakettin, ikiyüzlü herif seni. *Eilife :* Aferin sana, demek yiğit adamlarımın midesine iyi birşeyler girmesi için ge berttin onları. Kitapta da öyle demiyor mu: Kardeşlerime yaptığın en küçük şeyi bana yapmış sayılırsın. Ve sen ne yaptın? iyi bir sığır eti ziyafeti sağladın onlara, çünkü küflü ekmeğe alışık değiller, eskiden yedikleri önlerinde, yemedikleri arkalanndaydı.

EILIF: Evet, hemen kılıcımı kapıp geberttim onları.

^

KUMANDAN: Sende genç bir Sezar saklı. Kralı görmelisin.

EILIF: Uzaktan gördüm zaten. Yüzünden nur akıyor. Onu kendime örnek alacağım.

KUMANDAN: Şimdiden biraz benziyorsun ona. Senin gibi cesur bir askere değer veririm Eilif. Böyle birine kendi

oğlum gibi davranırım. *Onu haritaya götürür* . Duruma bir bak Eilif, çok eksiğimiz var daha.

CESARET ANA *konuşmayı dinlemiş ve şimdi horozunu öf keyle yolmaktadır.* Bu çok kötü bir kumandan olmalı.

AŞÇI: Oburdur ama niye kötü olsun?

CESARET ANA: Çünkü cesur askerlere ihtiyaç duyuyor da ondan, iyi bir harekât planı hazırlayabilseydi, bu kadar cesur askeri ne yapacaktı ki? Sıradan olanlar yeterdi. Hem zaten bir yerde büyük erdemlerin bulunması, orada bir bokluk olduğunun kanıtıdır.

AŞÇI: Ben iyi bireylerin kanıtı diye düşünüyordum.

CESARET ANA: Hayır, bokluk olduğunun. Neden dersen: Eğer bir kumandan veya kral çok aptalsa ve adamlarını bok yoluna sürerse adamların ölesiye cesur ve erdemli olması gerekir.

Çok cimriyse ve az asker toplarsa her biri nin bir Herkül olması gerekir. Ve eğer hiçbir şeyle ilgi lenmeyen, şapşalın tekiyse, hepsinin tilki gibi kurnaz olması gerekir, yoksa geberip giderler. Aynı şekilde, aşın

sadakat gerekir eğer onlardan hep çok fazla şey beklerse. Doğru dürüst bir ülkenin ve iyi bir kralın ya da kumanda nın gerek duymayacağı bir yığın erdem, iyi bir ülkede er deme gerek yoktur, herkes çok sıradan ve normal zekâlı, hatta bana kalırsa korkak bile olabilir.

KUMANDAN: iddiaya girerim, baban askerdi.

EILIF: Büyük bir askermiş, diye duydum. Bu yüzden annem bundan sakınmam için uyardı beni. Böyle bir şarkı biliyo rum.

KUMANDAN: Söyle bakalım! *Bağırarak:* Yemek nerede kaldı!

EILIF: Adı: Askerle Kadının Şarkısı.

Palayla bir savaş dansı yaparak şarkıyı söyler:

Filinta atar, bıçak da keser

Ve su mezardır içinde yürüyene.

Ne yapabilirsin buza? Uzak dur bu sayılmaz akıllıca!

Dedi kadın askere.

Ama asker, mermi namluda Duydu davulu ve güldü buna: Yürümekten zarar gelmez asla! Aşağı güneye, kuzeye yukarıya Ve kapar eliyle kamayı havada! Dedi askerler kadına.

Ah çok yerinir sonradan, bilgenin sözünü takmayan Ve kulak asmayan büyüklere.

Ah çıkma çok yükseklere! Yaramaz böylesi kimselere! Dedi kadın askere.

Ama asker, bıçak kayışta

Yüzüne güldü soğuk, yürüdü bir geçide donmuş ırmakta

Ne zarar verebilir sular ona?

Beyaz bir ay, tahta dam üstünde durduğunda

Geliriz geri, bunu unutma dualarında!

Dedi askerler kadına.

CESARET ANA *mutfakta kaşıkla tencereye vurarak şarkıya*

devam eder:

Duman gibi yitersiniz siz de! Ve sıcak da gider birlikte Ve kahramanlık ısıtmaz bizi!

Ah ne çabuk yiter duman havada! Tann korusun onu da! Dedi askere karısı.

EILIF: Bu da ne?

CESARET ANA *şarkıya devam eder:* Ve asker, bıçak kayışta Battı çığlık atarak ve sürüklendi ırmakta Ve su mezar oldu içinde yürüyene. Donuk, beyaz ay çıktı tahta dama Ama asker battı dibe buzlarla Ve ne dedi askerler kadına?

Duman gibi yitti asker, sıcak da onunla beraber Ve kahramanlığı ısıtmıyordu kadını. Ah, çok yerinir sonradan, bilgenin sözünü takmayan! Dedi kadın askerlere.

KUMANDAN: Mutfağımdakiler bugün bayağı ileri gidiyor lar.

EILIF *mutfağa gitmiştir. Annesine sarılır :* Seni tekrar gör düm ya! Diğerleri nerede?

CESARET ANA *onun kollarında :* Keyifleri yerinde! isviç re Peyniri ikinci alayın muhasebecisi oldu; orada hiç de ğilse çarpışmalara katılmaz, tamamen dışında tutamadım.

EILIF: Peki işlerin nasıl gidiyor?

CESARET ANA: Eh işte, sabahlan işe koyulmak zor olu yor.

KUMANDAN *onların yanına gelmiştir:* Demek annesi sen sin. Umarım benim için bunun gibi başka oğulların da vardır.

EILIF: Şans diye buna derler: Orada, mutfakta oturup oğlu nun nasıl övüldüğünü duyuyorsun!

CESARET ANA: Evet duydum. *Ona bir tokat atar , EILIF yanağını tutarak :* Sığırları yakaladığım için mi?

f

CESARET ANA: Hayır. O dördü üstüne yürüyüp, seni kuş başı doğramak üzereyken teslim olmadığın için. Kendine dikkat etmen için uyarmadım mı seni? Fin şeytanı!

Kumandan ve Alay Papazı güler.

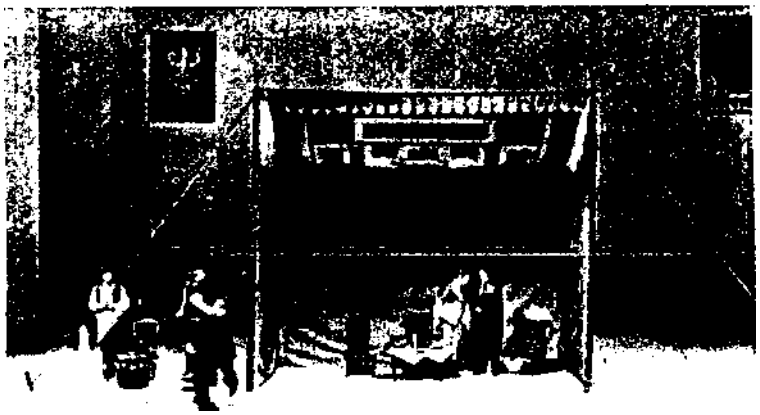

III

ÜÇ YIL SONRA CESARET ANA BİR FİN ALAYININ BAZI BÖ LÜMLERİYLE BİRLiKTE ESİR DÜŞER. KIZI KURTULUR, ARA BASI DA ÖYLE AMA DÜRÜST OĞLU ÖLÜR.

Ordugâh.

öğleden sonra. Bir direkte alay sancağı. Cesaret Ana, bir çok malla zenginleştirilmiş olan arabasıyla büyük bir top arasına bir çamaşır ipi germiş, topun üstünde Kattrin'le ça maşır katlamaktadır. Bu arada bir levazımcıyla bir çuval mermi için pazarlık etmektedir, İsviçre Peyniri, şimdi bir muhasebeci edasıyla onları izlemektedir. Güzel bir hanım, Yvette Pottier, önünde bir bardak içki, renkli bir şapkayı dikmektedir. Çoraplarıyla oturmaktadır, kırmızı, topuklu ayakkabıları yanında durmaktadır.

LEVAZIMCI: Mermileri size iki Gulden'e veririm. Ucuza veriyorum, çünkü albay subaylarla iki gündür içiyor ve li kör bittiği için bu para bana lazım.

CESARET ANA: Eratın cephanesi bu. Bende bulurlarsa as keri mahkemeye çıkarırlar. Sizin gibi serseri herifler mermileri satıyor, sonra da asker düşman karşısında cep hanesiz kalıyor.

LEVAZIMCI: Katı yüreklilik etmeyin, bugün siz bana, yarın ben size.

CESARET ANA: Ordu malı almam. En azından bu fiyata al mam.

LEVAZIMCI: Bunları daha bu akşam gizlice beş, hatta se

kiz Gulden'e dördüncü alayın levazımcısına satabilirsiniz, on iki Gulden'lik bir fatura çıkarırsanız eğer. Onun hiç cephanesi kalmadı.

CESARET ANA: Niye kendiniz yapmıyorsunuz bu işi? LEVAZIMCI: Ona güvenmediğim için; biz arkadaşız.

CESARET ANA *çuvalı alır :* Ver şunu. *Kattrin'e :* Arkaya götür ve ona birbuçuk Gulden öde. *Levazımcının karşı çıkması üzerine :* Birbuçuk dedim. *Kattrin çuvalı zorlukla arkaya taşır, levazımcı peşinden gider. Cesaret Ana, İsviçre Peyniri'ne :* Al şu donunu iyi sakla, şimdi Ekimde yiz, sonbahar hemen gelebilir, özellikle gelecek demiyo rum, çünkü hiçbir şeyin mevsimlerin bile düşündüğü müz gibi gelmediğini öğrendim. Ama alay kasasının tut ması gerek, durum ne olursa olsun. Kasan tutuyor mu?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Evet anne.

CESARET ANA: Seni dürüst olduğun için muhasebeci yap tıklarım unutma, yoksa kardeşin gibi cesur olduğun için değil ve özellikle parayla kaçmayı düşünemeyecek kadar saf olduğun için, sen yapmazsın. Bu beni oldukça rahatla tıyor. Ve donu da bir yerde unutma.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Tamam anne, döşeğin altına koyarım.

Gitmeye yeltenir.

LEVAZIMCI: Seninle geliyorum muhasebeci.

CESARET ANA: Numaralarınızı ona öğretmeye kalkmayın.

Levazımcı selam vermeden İsviçre Peyniri'yle çıkar.

YVETTE *peşlerinden el sallar :* Sen de selam verebilirdin levazımcı!

CESARET ANA *Yvette'e :* Bunları birarada görmekten hoş lanmıyorum. İsviçre Peyniri'me uygun bir arkadaş değil o. Ama savaş fena gitmiyor. Tüm ülkeler katılana kadar hiç yoktan dörtbeş yıl daha sürebilir. Biraz uzak görüşlü olup dikkatsizlik de etmezsem iyi iş yaparım. Hasta hasta sabahın köründe içmemen gerektiğini bilmiyor musun?

YVETTE: Kim demiş hastayım diye, kuru iftira! CESARET ANA: Herkes söylüyor.

YVETTE: Çünkü herkes yalan söylüyor. Umutsuz durumda yım Cesaret Ana, çünkü bu yalanlar yüzünden herkes kokmuş balıkmışım gibi uzak duruyor benden, ne diye hâlâ şapkamı dikiyorum ki? *Şapkayı atar* . Onun için gündüzleri içiyorum, bunu hiç yapmamıştım, gözlerimin altı kırışıyor ama artık farketmez. ikinci Fin alayında be ni herkes tanır, ilk kocam beni aldattığında evde kalma lıydım. Gurur bizim gibilere göre değil, pisliğe göz yu mabilmek gerek, yoksa işler kötüye gidiyor.

CESARET ANA: Masum kızımın önünde Pieter'inden ve olaylann nasıl geliştiğinden başlama yine.

YVETTE: Asıl onun duyması gerek, duysun ki aşka karşı katılaşsın.

CESARET ANA: Hiçbir kadın ona karşı koyamaz.

YVETTE: Öyleyse beni rahatlattığı için anlatırım. Olay gü zel Flander'de yetişmiş olmamla başlıyor, öyle olmasa o

nün suratını hiç görmez ve şimdi burada, Polonya'da otu ruyor olmazdım, çünkü o orduda aşçıydı, sansın, Hollandalı, ama sıska. Sıskalardan uzak dur Kattrin, ama ben bunu o zamanlar bilmiyordum ve o sırada bile başka bir oynaşı olduğunu da bilmiyordum ve ona Pipolu Pieter de diklerini, çünkü işini görürken piposunu ağzından çıkar madığını da, bu kadar önemsizdi onun için.

Kardeşlik Şarkısı'nısöyler:

Henüz on yedimdeydim Düşman ülkeme girdi. Koydu kılıcı bir kenara Ve bana dostça elini verdi.

Bahar ayininden sonra

Şimdi bahar gecesindeydi sıra.

Alay durdu dörtlü sıra halinde

Sonra davullar çalındı, adet böyleydi

Ardından düşman bizi çalılığa çekti

Bizimle kardeşlik etmeye. Düşmanların çoktu sayılan Ve bir aşçıydı benim düşmanım Ondan nefret ederdim gündüzleri Ama geceleri ona yine de aşıktım.

Çünkü bahar ayininden sonra

Bahar gecesindeydi sıra.

Alay durur dörtlü sıra halinde

Sonra davullar çalınır, adet böyle der

Ardından düşman bizi çalılığa çeker

Ve başlanır kardeşlik etmeye.

Hissettiğim sevgi

Bir güçtü ilahi.

Anlamıyordu bizimkiler

Onu horlamayıp sevmemin nedenini.

Puslu bir sabahtı

Acılar ve dertler başladı.

Alay durdu dörtlü sıra halinde

Sonra davullar çalındı, adet böyleydi

Ardından düşman, sevdiğim de içlerinde

Çıktı şehirden uygun adım düzeninde.

Ne yazık ki peşinden gittim ama onunla hiç karşılaşma dım, aradan beş yıl geçti. *Sallanarak arabanın arkasına gider.*

CESARET ANA: Şapkanı yerde bıraktın.. • YVETTE: Kim isterse onun olsun.

CESARET ANA: İşte bu sana ders olsun Kattrin. Asker mil letiyle bir şeye girişme sakın. Aşk ilahi bir güçtür, ona göre. Bu iş ordudan olmayanlarla bile çocuk oyuncağı de ğildir. Ayak bastığın yerleri öpeceğini söyler, dün ayakla rını yıkadın mı, yeri gelmişken sorayım dedim, sonra bir bakarsın onun uşağı olmuşsun. Dilsiz olduğuna sevinme lisin, çünkü bu durumda asla tutarsız sözler söyleyemez veya gerçeği söylediğinde keşke dilim kopsaydı diye dü şünmezsin, dilsizlik Tanrı'nın bir lütfü. Kumandan'ın aşçısı geliyor, ne istiyor acaba? *Aşçıyla Alay Papazı gelir.*

ALAY PAPAZI: Size oğlunuz Eilif'den bir mesaj getirdim ve bu arada aşçı da benimle geldi, etkilemişsiniz onu.

AŞÇI: Ben yalnızca biraz hava almak için sizinle geldim.

CESARET ANA: Eğer adam gibi hareket ederseniz o işi bu rada her zaman yapabilirsiniz ve aksi halde de sizinle ba şa çıkabilirim. Ne istiyor ki, hiç param kalmadı.

ALAY PAPAZI: Aslında kardeşine, muhasebeci beye bir şey iletmem gerekiyordu.

CESARET ANA: Burada değil, başka bir yerde de değil. Ağabeyinin muhasebecisi değil o. Kardeşini kötü yola sü rüklemesin ve aklını onun kötülüğüne çalıştırmasın. *Omuzuna asılı çantadan para verir* . Günah bu, annesinin sevgisini istismar ediyor, utanmalı bundan.

AŞÇI: Çok değil, kısa bir süre sonra alayıyla yola çıkması gerekiyor, kimbilir belki ölüme doğru. Üstüne biraz daha koymalısınız yoksa pişman olursunuz. Siz kadınlar katısı nız ama ardından pişman oluyorsunuz. Zamanında bir bardak içkinin zararı olmayacaktır ama verilmemiştir ve kimbilir sonra o kişi toprağın altına girince onu artık me zardan çıkartamazsımz.

ALAY PAPAZI: Duygusal olmayın aşçı bey. Savaşta düş mek bir lütuftur, kötü bir şey değil, neden? Çünkü bu bir din savaşı. Sıradan değil, inanç için yapılan özel bir sa vaş, yani Tanrı'nın da onayını alır.

AŞÇI: Doğru. Bu bir bakıma yağma ve çapulculuk yapılan, adam öldürülen, biraz tecavüzün de unutulmadığı bir sa vaş, ama din savaşı olması yönüyle tüm diğer savaşlardan ayrılıyor, bu açık. Ama bunun da insanı susattığını kabul edin.

ALAY PAPAZI *aşçıyı göstererek Cesaret Ana'ya:* Onu dur durmaya çalıştım ama size vurulduğunu söyledi, hayali niz gözlerinin önünden gitmiyor.

AŞÇI *piposunu yakar:* Tek istediğim bir güzelin elinden içki içmek, yoksa kötü bir şey değil. Ama şimdiden yeterince hırpalanmış durumdayım, rahip yol boyunca öyle şakalar yaptı ki düşündükçe şimdi bile kızarıyorum.

CESARET ANA: Hem de cüppeyle! Size içecek bir şeyler versem iyi olacak, yoksa can sıkıntısından bana uygunsuz bir teklif yapacaksınız.

ALAY PAPAZI: Bir günah bu, dedi saray papazı ve kendini kadına teslim etti. *Yürürken Kattrin'e dönerek:* Peki bu . çekici hanım kim?

CESARET ANA: O çekici değil, namuslu bir hanım.

Alay Papazıyla aşçı, Cesaret Ana'yla birlikte arabanın arka sına gider. Kalırın arkalarından bakar ve sonra çamaşır lardan uzaklaşıp şapkaya doğru gider. Onu yerden alır ve oturup ayakkabıları giyerken arkadan Cesaret Ana'nın aşçı ve alay papazıyla siyaset yaptığı duyulur

Polonya'daki Polonyalılar burunlarım sokmamalıydı. Doğru, kralımız topuyla, tüfeğiyle ülkelerine girdi ama Polonyalılar barışı korumak yerine kendi işlerine burunla rını sokup, kral sakin sakin seferini yaparken ona saldır dılar. Böylece bansın bozulmasına neden oldular ve akan kanların hesabı da öbür tarafta onlardan sorulacak.

ALAY PAPAZI: Bizim kralın aklında yalnızca özgürlük vardı. Kayzer hepsini boyunduruğa aldı, Almanlar kadar

Polonyalıları da ve kralın da onları kurtarması gerekti.

AŞÇI: İçkinizin nefis olduğunu görüyorum, görünüşünüz be ni yanıltmamış, ama hazır kraldan söz açılmışken, kral Almanya'ya getirmek istediği özgürlüğü, İsveç'e tuz ver gisi koyarak yeterince pahalıya mal etti zaten, ki bu da dedikleri gibi yoksulların sırtına yüklendi, bir de bunun üstüne, Kayzer'in kölesi olarak kalmakta direndikleri için Almanları hapsetmek ve kesip biçmek zorunda kaldı. Biri özgür olmak istemediğinde kralın şakası yoktu elbette. Başta yalnız Polonya'yı kötü insanlardan, özellikle Kayzer'den, korumak istiyordu, ama sonra yedikçe iştahı açıl dı ve tüm Almanya'yı korudu. Kendilerini hiç de fena ko rumadılar. Böylece iyi kral hayırseverliğinin ve masrafla rının karşılığında dertten başka bir şey görmedi ve bunu vergilerle geri alması gerekiyordu, ki bu da çok kan ak masına neden oldu ama o hiçbir zahmetten kaçınmadı. Onu haklı kılan bir şey vardı, Tanrı adına yapılıyordu bunlar, iyi bir şeydi bu. Çünkü aksi halde bir de bunlan kendi adına ve kazanç için yaptığı söylenecekti. Bu şekil de vicdanı hep rahat oldu, onun için önemli olan da buy du. ;

CESARET ANA: Anlaşılan İsveçli değilseniz, yoksa kahra man kral hakkında başka türlü konuşurdunuz.

ALAY PAPAZI: Sonuçta onun ekmeğini yiyiyorsunuz. AŞÇI: Onun ekmeğini yemiyorum, pişiriyorum.

CESARET ANA: Yenilmesi imkansız, neden dersen, adam ları ona inanıyor. *Ciddi:* Büyükbaşların konuşmalarına baktığında savaşları yalnız Tann adına ve doğru ve güzel

olan her şey için yapıyorlar. Ama dikkatli baktığında o kadar aptal olmadıklarını, kazanç için savaştıklarını görü yorsun. Aksi halde benim gibi küçükler de onlarla bera ber olmazdı.

AŞÇI: Öyle.

ALAY PAPAZI: Ve siz de bir Hollanda'lı olarak Polonya'da düşüncenizi belirtmeden önce burada dalgalanan bayrağa bir baksanız iyi olur.

CESARET ANA: Yaşasın protestanlar! Şerefe!

Kattrin başında Yvette'in şapkasıyla, onu taklit ederek gu rurla ortalıkta yürümektedir.

Birden top sesleri ve silah atışları duyulur. Davullar. Cesa ret Ana, aşçı ve rahip arabanın arkasından öne atılırlar, son ikisinin bardakları ellerindedir. Levazımcı ve asker koşarak topa gelirler ve onu iterek götürmeye çalışırlar.

Bu da ne? Önce çamaşırlarımı almalıyım, odun herifler. *Çamaşırlarını kurtarmaya çalışır.*

LEVAZIMCI: Katolikler! Baskın. Kaçabilecek miyiz, bilmi yoruz. *Asker'e:* Topu götür! *Koşmaya devam eder.*

AŞÇI: Aman Tanrım, kumandana gitmem gerek. Önümüz deki günlerde küçük bir sohbet için uğrarım. *Hızla çıkar.*

CESARET ANA: Durun, piponuzu burada unuttunuz! AŞÇI *uzaktan:* Size emanet ediyorum! O bana lazım.

CESARET ANA: Tam da biraz para kazanmaya başladığı mızda!

ALAY PAPAZI: Evet, öyleyse ben de artık gideyim. Kuşku suz düşman bu kadar yakınken tehlikeli olabilir bu. Barış severler kutsaldır, denir savaşta. Keşke üzerimde bir manto olsaydı.

CESARET ANA: Manto ödünç vermem, yaşamına mal olsa bile. Kötü deneyimler yaşadım.

ALAY PAPAZI: Ama inancım yüzünden benim için özel bir tehlike söz konusu.

CESARET ANA *ona bir manto getirir.* Vicdanım rahat ol sun diye yapıyorum bunu. Koşun hadi.

ALAY PAPAZI: Çok teşekkürler, bu harika bir davranış ama belki burada otursam daha iyi olur, koştuğum görü lürse kuşku uyandırıp düşmanın dikkatini üstüme çekebi lirim.

CESARET ANA *askere :* Bırak dursun, sanki para mı vere cekler karşılığında eşek herif! Onu senin için saklarım, hiç değilse ölmezsin.

ASKER *kaçarken:* Siz şahitsiniz, denedim.

CESARET ANA: Yemin bile edebilirim. *Kızını başında şap kayla görür.* Ne yapıyorsun o orospu şapkasıyla? Çıkara cak mısın bakayım onu başından, kafayı mı üşüttün? Tam da düşman gelirken. *Şapkayı kafasından çekip alır.* Seni farkedip orospu mu yapsınlar? Bir de ayakkabıları giy miş, Babil yosması seni! Çıkar o ayakkabıları! *Ayağından çıkarmaya çalışır.* Tanrım, papaz bey şunları çıkarmama yardım et! Şimdi geliyorum. *Arabaya koşar.*

YVETTE *süslenerek gelir :* Ne diyorsunuz, katolikler geli yor? Şapkam nerede? Kim tepindi bunun üstünde? Kato likler geldiğinde ortalıkta böyle dolaşamam ki. Sonra ne düşünürler hakkımda? Aynam da yok. *Alay Papazı'na:* Nasılım? Pudra çok mu fazla?

ALAY PAPAZI: Tam olması gerektiği kadar.

YVETTE: Peki kırmızı ayakkabılarım nerede?Kattrin *ayak larını eteğinin altına çektiği için onlan bulamaz.* Burada bırakmıştım. Çadırıma geçmem gerek, çıplak ayakla. Re zalet bu! *Çıkar.*

İsviçre Peyniri elinde küçük bir kutuyla koşarak gelir.

CESARET ANA *elleri kül dolu gelir. Kattrin'e :* Kül getir dim, *İsviçre Peynirine :* Ne o elindeki?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Alayın kasası. CESARET ANA: At gitsin! İşi bitti artık. İSVİÇRE PEYNİRİ: Emanet bu! *A rkaya gider.*

CESARET ANA *Alay Papazı'na :* Cüppeni çıkar alay papazı, yoksa mantoya rağmen tanırlar seni! *Kattrin'in yüzünü külle sıvar.* Hareket etme! Şöyle biraz pislik, güvenlikte sin demektir. Ne şanssızlık! Nöbetçiler sarhoşmuş. Ne demişler, meziyetlerini saklayacaksın. Bir asker, özellikle katolikse ve temiz bir yüz, işte sana bir orospu. Haftalar ca yemek bulamıyorlar, sonra da yağma sayesinde bul duklarında kanların peşine düşüyorlar. Şimdi de aynı şey

olacaktır. Dur sana bir bakayım. Fena değil. Çamurda yu varlanmış gibisin. Titreme. Bu halde başına hiçbir şey

gelmez. İ*sviçre Peyniri'ne:*: Kasayı ne yaptın?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Arabaya saklarım diye düşündüm.

CESARET ANA *dehşetle :* Ne benim arabama mı? Ne allahın cezası bir aptallık. Arkamı dönmeye göreyim! Asarlar üçümüzü de!

İSVİÇRE PEYNİRİ: Öyleyse başka bir yere saklarım veya yanıma alıp kaçarım.

CESARET ANA: Burada kalıyorsun, artık çok geç.

ALAY PAPAZI *üstünü yan değiştirmiş halde öne gelir :* Aman Tanrım, sancak!

CESARET ANA *alay sancağını indirir :* Boshe moi! Onu artık iyice kanıksamışım. Yirmi beş yıldır kullanıyorum.

Top sesleri yükselir.

Üç gün sonra, bir öğle üstü. Top yokolmuştur. Cesaret Ana, Kattrin, Alay Papazı ve İsviçre Peyniri düşünceli bir şekilde yemekte birarada oturmaktadır.

İSVİÇRE PEYNİRİ:Üç gündür burada tembel tembel oturu yorum, bana karşı her zaman hoşgörülü olan kumandan artık soracaktır: isviçre Peyniri maaş kutusuyla nereye kayboldu?

CESARET ANA: izini bulamadıklarına sevin.

ALAY PAPAZI: Ne diyeyim? Ben de burada ibadet edemi yorum, aksi halde durumum kötü olur. Derviş'in fikri ne ise, zikri de o olur derler ama benim zikrim duyulursa vay halime.

CESARET ANA: öyle. Başımda bir imanlı ve bir de kasalı var. Hangisi daha tehlikeli bilmiyorum.

ALAY PAPAZI: İşimiz Allah'a kaldı işte.

CESARET ANA: Durumumuzun o kadar da kötü olduğunu sanmıyorum, ama geceleri uyumuyorum yine de. Sen ol masaydın her şey daha kolay olurdu isviçre Peyniri. Sanı rım

kendi sonumu kendim hazırladım.Onlara boynuz tak mış dinsizlere, isveçlilere karşı olduğumu ve sol boynu zun biraz yıpranmış olduğunu gördüğümü söyledim. Tam sorgunun ortasında, fazla pahalı olmayan ayin mumunu nereden bulabileceğimi sordum. Bunu iyi becerdim, çün kü isviçre Peyniri'nin babası katolikti ve sık sık bununla ilgili espriler yapardı. Bana pek inanmadılar ama alayda kantincileri yok. Böylece biraz göz yumdular. Hatta sonu iyi bile gelebilir belki. Tutsağız ama itteki pire gibi.

ALAY PAPAZI: Süt güzel. Sayılara gelince, isveçlilere öz gü iştahımızı biraz kısıtlamamız gerekecek. Yenildik çün kü.

CESARET ANA: Kim yenildi? Yukanda büyük başlann ye nilgileri ve zaferleriyle alttakilerinki her zaman denk düş mez, hem de hiç. Hatta öyle durumlar vardır ki yenilgi alttakiler için aslında kazançtır. Onur yitirilmiştir, ama başka bir şey değil. Hatırlıyorum da bir keresinde Livonya'da kumandanlanmız düşmandan öyle bir tokat yedi ki o karmaşada depodan bir at bile kapmıştım, biz kazanıp sayım yapılana kadar yedi ay arabamı çekti. Genel ola rak, zafer ve yenilgilerin bizim gibi aşağı kesimden in sanlara pahalıya mal olduğu söylenebilir. Bizim için en iyisi politikanın yerinde saymasıdır. *İsviçre Peyniri'ne:*Ye!

İSVİÇRE PEYNİRİ:Canım istemiyor. Başçavuş maaşları nasıl ödeyecek?

CESARET ANA: Geri çekilirken maaş ödenmez.

İSVİÇRE PEYNlRl: Ödenir, haklan var. Maaş olmazsa geri çekilmeleri gerekmez. Bir adım bile atmak zorunda değil ler.

CESARET ANA: Senin bu vicdanlılığın beni korkutuyor ne redeyse isviçre Peyniri. Sana dürüst olmayı öğrettim çün kü akıllı değilsin, ama her şeyin bir sının var. Ben şimdi alay papazıyla beraber katolik bayrağı ve et almaya gidi yorum. Kimse onun gibi et seçemez, uyur gezer gibi, o kadar güvenli. Sanınm iyi parçalan ağzının suyunun elinde olmadan akmasından anlıyor. Neyse ki işimi yap mama izin veriyorlar. Esnafa inanç değil, fiyat sorulur. Ve sonuçta protestan donu da sıcak tutuyor.

ALAY PAPAZI: Luthercilerin köyde ve kentte her şeyi alt üst edeceğinden söz edildiğinde dilenci rahibin dediği gi bi: Dilencilere her zaman gerek duyulacaktır. *Cesaret Ana arabada kaybolur*. Kutu için kaygılanıyor. Şimdiye kadar farkedilmedik, sanki hepimiz arabadanmışız gibi ama daha ne kadar sürer bu?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Onu ortadan kaldırabilirim.

ALAY PAPAZI: Bu daha tehlikeli neredeyse. Ya seni biri görürse! Muhbirleri var. Dün sabah hacetimi görürken mezarlıktan biri çıktı karşıma. Ödüm patladı, bir dua oku mamak için zor tuttum kendimi. Bu beni ele verirdi. Sanı

nm protestan olup olmadığını bokunun kolcusundan bile anlamayı çok isterlerdi. Muhbir, gözü sargılı, şöyle ufak tefek, katil suratlı biriydi.

CESARET ANA *elinde bir sepetle arabadan inerken :* Bak ne buldum, ahlaksız seni! *Kırmızı, topuklu ayakkabıları bağırarak havaya kaldırır :* Yvette'in kırmızı, topuklu ayakkabılarını! Soğukkanlılıkla yürütmüş onları. Çünkü siz çekici biri olduğunu soktunuz kafasına! *Ayakkabıları sepete koyar.* Bunları geri vereceğim. Yvette'in ayakkabılarını çalmak ha! O kendini para için mahvediyor, bunu anlarım. Ama sen bunu karşılıksız, zevk için istiyorsun. Sana söyledim, barış gelene kadar beklemek zorundasın. Asker olmasın bir tek! Çalımı barışa saklı!

ALAY PAPAZI: Bence çalımlı değil.

CESARET ANA: Yine de çok fazla. Dalerne'deki bir taş gi bi olsa, ki orada taştan başka bir şey yoktur, insanlar; bu sakat hiç göze çarpmıyor, deseler, daha çok sevinirdim, öyle olduğu sürece başına bir şey gelmez. İ*sviçre Peyniri'ne :* Kutuyu olduğu yerde bırakacaksın, duydun mu? Ve kardeşine göz kulak ol, buna ihtiyacı var. Öldürecek siniz siz beni. Bir çuval pireye baksam daha iyi.

Alay papazıyla gider. Kattrin bulaşıkları toplar.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Ceketsiz güneşte oturabileceğimiz günler pek fazla değil artık. *Kattrin bir ağacı gösterir :* Evet, yapraklar sararmış durumda. *Kattrin işaretle, içmek isteyip istemediğini sorar,* içmeyeceğim. Düşünüyo rum. *Ara.* Uyuyamadığını söylüyor. Kutuyu götürsem iyi olur, saklayacak bir yer buldum. Sen bir bardak getir en i

yisi.

Kattrin arabanın arkasına gider.

Geri alana kadar ırmağın kenarındaki köstebek deliğine saklarım. Belki daha bu gece, sabaha karşı alıp götürü rüm. Üç günde ne kadar uzağa çekilmiş olabilirler ki? Başçavuş beyin gözleri faltaşı gibi açılacak. Beni şaşırttın İsviçre Peyniri diyecek, sana kasayı emanet ediyorum ve sen onu geri getiriyorsun.

Kattrin arabanın arkasından dolu bir bardakla çıktığında iki adamla karşılaşır. Biri başçavuştur, ikincisi onun önünde şapkasını çıkarır. Gözlerinden biri sargılıdır.

SARGILI: îyi günler sevgili bayan. Buralarda ikinci alayın ordugâhından birini gördünüz mü?

Kattrin çok korkmuş, içkiyi döke döke öne kaçar, ikisi birbi rine bakar ve İsviçre Peyniri'ni oturur gördükten sonra geri çekilirler.

İSVİÇRE PEYNİRİ *düşüncelerden sıyrılarak :* Yansını dök müşsün. Ne soytarılıklar yapıyorsun? Gözünü mü çarp tın? Anlamıyorum seni. Ben de gitmeliyim, karar verdim en iyisi bu. *Kattrin onu tehlikeye karşı uyarmak için elin den geleni yapar. İsviçre Peyniri sadece kendini korur.* Niyetini bilmek isterdim. Eminim iyi niyetlisindir, zaval lı yaratık kendini ifade edemiyorsun, içkiyi döktüysen ne olmuş, daha çok içeceğim; bir taneden bir şey olmaz. *Ku tuyu arabadan çıkartıp ceketinin altına sokar.* Birazdan geleceğim. Oyalama beni artık, yoksa kızarım. Eminim iyi niyetlisindir. Konuşabilseydin.

Kattrin engellemek istediği için, isviçre Peyniri onu öpüp e

linden kurtulur. Çıkar. Kattrin umutsuz durumdadır, kısık sesler çıkartarak bir oraya bir buraya koşar. Alay papazıyla Cesaret Ana geri gelir. Kattrin, Cesaret Ana'nın üstüne atı lır.

CESARET ANA: Ne var, ne var? Alt üst olmuşsun. Biri sa na bir şey mi yaptı? isviçre Peyniri nerede? Sırayla anlat Kattrin. Annen seni anlar. Ne, o fırlama kutuyu yine de aldı mı? Kutuyu o sinsi herifin kafasında parçalayacağım. Acele edip saçmalama, ellerini kullan, köpek gibi viyak lamandan hoşlanmıyorum, rahip ne düşünür sonra? Tüy leri diken diken olacak. Tek gözlü biri vardı öyle mi?

ALAY PAPAZI: Tek gözlü, bir muhbir o. isviçre Peyniri'ni yakaladılar mı? *Kattrin başını sallayıp omuzlarını silker.* işimiz bitik.

CESARET ANA *sepetten bir katolik bayrağı çıkartır, Alay Papazı da bayrak direğine bağlar :* Yeni bayrağı çekin!

ALAY PAPAZI *dokunaklı:* Yaşasın katolikler.

Arkadan sesler duyulur. İki adam İsviçre Peyniri'ni getirir.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Bırakın, bende bir şey yok. Kürek ke miğimi inciteceksiniz, ben suçsuzum.

BAŞÇAVUŞ: Bu herif buradan. Siz tanışıyorsunuz. CESARET ANA: Biz mi? Nereden?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Onu tanımıyorum. Kimbilir kimdir, on larla bir ilgim yok. Buradan öğle yemeği aldım, on Heller tuttu. Beni o sırada otururken görmüş olabilirsiniz, üste lik de fazla tuzluydu.

BAŞÇAVUŞ: Siz kimsiniz he?

CESARET ANA: Namuslu insanlarız. Söylediği doğru, bu radan yemek aldı. Fazla tuzlu buldu.

BAŞÇAVUŞ: Yoksa onu tanımıyormuş gibi davranmaya mı kalkacaksınız? •

CESARET ANA: Nasıl tanıyabilirim ki? Herkesi tanımam. Kimseye adını ve kâfir olup olmadığını sormam; parasını öderse kâfir değildir. Kâfir misin?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Hiç de değilim.

ALAY PAPAZI: Adam gibi oturdu ve yemek yediği zaman hariç çenesini hiç açmadı. O zaman da mecburdu.

BAŞÇAVUŞ: Peki sen kimsin?

CESARET ANA: O yalnızca tezgahtarım. Ve eminim siz susamışsınızdır, size bir bardak içki getireyim, mutlaka içi niz yanmıştır.

BAŞÇAVUŞ: Vazife başında içki içmem. *İsviçre Peyniri'ne:* Bir şey götürdün. Irmağın kenarına saklamış olmalısın. Buradan ayrıldığında ceketin kabarık duruyordu.

CESARET ANA: Gerçekten bu muydu?

İSVİÇRE PEYNİRİ: Sanırım siz başka birinden söz ediyor sunuz. Koşan birini gördüm, ceketi kabarık duruyordu. Ben yanlış adamım.

CESARET ANA: Bence de bir yanlış anlamadır, bu olabilir, insandan anlarım, ben Cesaret'im, duymuşsunuzdur, beni herkes tanır ve söylüyorum size bu dürüst birine benziyor.

BAŞÇAVUŞ: İkinci Fin alayının kasasının peşindeyiz. Ve onu emanet alanın nasıl biri olduğunu biliyoruz, iki gün aradık. O sensin.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Ben değilim.

BAŞÇAVUŞ: Ve kasayı çıkmazsan ölürsün, biliyorsun bu nu. Nerede?

CESARET ANA *aceleyle :* Aksi halde öleceğine göre çıkar tıp verirdi. Anında söylerdi bende, şurada diye, siz daha güçlüsünüz. O kadar aptal değil. Konuşsana aptal köpek, başçavuş bey sana bir fırsat yeriyor.

İSVİÇRE PEYNİRİ: Bende yoksa ne yapayım! BAŞÇAVUŞ: Öyleyse gel bizimle. Biz ağızından alırız. *Onu götürürler.*

CESARET ANA *arkalarından bağırır :* Söylerdi; o kadar aptal değil. Kürek kemiğini de incitmeyin! *Peşlerinden koşar.*

Aynı akşam. Alay Papazı ve dilsiz Katırın bardakları yıkayıp bıçakları temizlemektedir.

ALAY PAPAZI: Birinin başına belaların geldiği durumlar dini hikayelerde de eksik değildir. Efendimiz ve meşinin ızdırabını hatırla. Bununla ilgili eski bir şarkı vardır.

Izdırap Şarkısını söyler:

Günün ilk saatleriydi Efendimiz çağırıldı ayağa

Katil olarak tanıtıldı Dinsiz Pilatus'a.

Onu suçsuz bulan Neden olmadığından ölüme Bu nedenle gönderdi yanından Kral Herodes'e.

Tann oğlu üçbuçukta Küfürlerle alçaltılmış Yaralanmış başı bir taçla Dikenlerden yapılmış!

Horlama ve alaya boğuldu Yıkılmış bir durumda Ve haçı ölümüne doğru Kendi taşıdı sırtında.

Altı buçukta kalmıştı çırılçıplak Çarmıha gerilmiş halde Kanıyla onu yıkayarak Dua ediyordu feryat içinde.

İzleyenler alay etti onunla Yanında çakılılar bile. Ta ki güneş ışıklarını da Böyle işlerden çekinceye.

Dokuz saat sonunda Terk edilmekten yakındı Artık ağızındaki safra Döndü sirkeye sandı.

52

O an ruhunu teslim etti Ve titredi yeryüzü Yıkıldı mabetleri Dağlar toza döndü.

İkindi zamanında Çizme artık aşıldı İsa'nın soluna Bir mızrak saplandı.

Su ve kan yaradan aktı Bunu aldılar alaya Reva görüyorlar bunları Bize, insan oğluna.

CESARET ANA *heyecanla gelir :* Ölüm kalım meselesi. Ama çavuş bizi kabul edecekmiş. Yalnız onun isviçre Peyniri'miz olduğunu belli etmemeliyiz, yoksa işini ko laylaştırmış oluruz, iş sadece paraya bakıyor. Ama parayı nereden bulacağız? Yvette burada değil miydi? Ona yol da rastladım, bir albay tavlamış bile, belki o Yvette'e bir bakkal tezgahı alır.

ALAY PAPAZI: Gerçekten satmak istiyor musunuz?

CESARET ANA: Çavuş için parayı nereden bulacağım?

ALAY PAPAZI: Neyle geçineceksiniz?

CESARET ANA: işte mesele bu.

Yvette Pottier moruklamış bir albayla gelir.

YVETTE *Cesaret Ana'ya sarılır :* Sevgili Cesaret birbirimizi

bu kadar çabuk tekrar görmemiz ne güzeli *Fısıltıyla: İsteksiz* değil. *Sesli:* Bu bana ticari konularda öğüt veren iyi bir arkadaşım. Şans eseri, durumunuz nedeniyle arabanızı satmak istediğinizi duydum da. Ben almak isterdim.

CESARET ANA: Rehin vermek, satmak değil, acelecilik yok, böyle bir araba savaş zamanında kolay kolay alınmaz bir daha.

YVETTE *hayal kınklığıyla :* Yalnız rehin vermek mi, ben satılık sanıyordum. Bununla ilgilenir miyim bilmiyorum. *Albaya:* Sen ne diyorsun?

ALBAY: Sana tamamiyle katılıyorum hayatım.

CESARET ANA: Yalnız rehin verilecek.

YVETTE: Bu paraya ihtiyacınız olduğunu sanıyordum.

CESARET ANA *kararlı:* Para lazım ama hemen satmaktansa bir teklif için ayaklanma kara sular inene kadar yürü rüm daha iyi. Neden dersen, arabadan geçiniyoruz da on dan. Bu senin için bir fırsat Yvette, kimbilir böyle bir şe yi bir daha ne zaman bulursun ve danışabileceğin bir ar kadaşın olur, öyle değil mi?

YVETTE: Evet, arkadaşım fırsattan hemen yararlanmamı is tiyor ama ben bilemiyorum. Yalnız rehin verilecekse... sence de satın almalıyız değil mi?

ALBAY: Bence de.

CESARET ANA: O zaman kendine satılık bir şey aramalı sın, belki bulursun; biraz sabırlı olursan ve arkadaşın se ninle dolaşırsa, diyelim bir veya iki hafta, uygun bir şey

bulabilirsin belki.

YVETTE: öyleyse aramaya gidebiliriz, dolaşıp bir şeylere bakmayı seviyorum ve seninle dolaşmayı seviyorum Poldi, bu çok zevkli değil mi? îki hafta sürse bile! Parayı bu lursanız ne zaman geri ödeyeceksiniz peki?

CESARET ANA: tki hafta içinde geri ödeyebilirim, belki bir hafta da olabilir.

YVETTE: Kararsızım Poldi, Chéri, akıl ver bana. *Albayı ya nına çeker :* Satmak zorunda olduğunu biliyorum, bu ko nuda kaygılanmıyorum. Ve sancaktar, şu sansın olan, ta nıyorsun, parayı bana seve seve ödünç verecek. Bana vurgun, ona birini hatırlattığımı söylüyor. Ne öneriyorsun?

ALBAY: Ondan uzak dur derim, iyi biri değil. Bunu kullanır. Sana bir şey alacağımı söylemiştim değil mi tavşanım?

YVETTE: Senden bunu kabul edemem. Tabii sancaktann bundan yararlanacağını söylüyorsan. Kabul ediyorum Poldi.

ALBAY: Bunu demek istiyorum.

YVETTE: Tavsiye ediyor musun?

ALBAY: Tavsiye ediyorum.

YVETTE *tekrar Cesaret'e :* Arkadaşım tavsiye ediyormuş. Bana bir makbuz ve iki hafta bittiğinde arabanın içindeki tüm malzemelerle birlikte benim olacağını yazın, hemen gözden geçiririz: ikiyüz Gulden'i daha sonra getireceğim. *Albaya :* Sen karargâha önden gitmelisin, ben arkadan gelirim, arabamdan bir şey kaybolmaması için herşeyi gözden geçirmeliyim. *Albayı öper, o gidince arabaya tırmanır:* Çizmeler azmış ama.

CESARET ANA: Yvette şimdi arabanı inceleyecek zaman yok, eğer seninse tabii, İsviçre Peynirim için başçavuşla konuşacağına söz verdin bana, şimdi yitirecek bir dakikamız bile yok, duyduğuma göre bir saat içinde divanı harbe çıkacakmış.

YVETTE: Bir tek şu keten gömlekleri sayıp kontrol etmek istiyorum.

CESARET ANA *onu eteğinden aşağı çeker :* Seni gidi sırtlan, İsviçre Peyniri'nin yaşamı söz konusu. Ve önerinin kimden geldiği konusunda tek kelime yok, sevgilinmiş gibi yap, Tanrı aşkına, yoksa hepimiz ölürüz ona yardım ettiğimiz için.

YVETTE: Tek gözlüyü çalılığa çağırdım, eminim gelmiştir bile.

ALAY PAPAZI: Ikiyüzün hepsini hemen vermek gerekmez, yüzelliye kadar çık, o da yeter.

CESARET ANA: Para sizin mi? Bu işe karışmamanızı ısrarla rica ediyorum. Siz her durumda soğan çorbanızı alacaksınız. Koş ve pazarlıkla oyalanma, ölüm kalım meselesi bu.

Yvette'i iter.

ALAY PAPAZI: işinize karışmak istemezdim, ama neyle geçineceğiz? Başınızda geçimini sağlamaktan aciz bir kızınız var.

CESARET ANA: Alay kasasını hesaba katıyorum, sivri ze ka bey.'Masrafım karşılarlar herhalde.

ALAY PAPAZI: Ama o bunu doğru iletebilecek mi?

CESARET ANA: Arabasına kavuşması için ikiyüz Gulden'ini harcamam onun çıkarına. Buna can atıyor. Albayı nı daha ne kadar avucunda tutabilecek kimbilir. Kattrin,' sen bıçaklan temizleyeceksin, bileyi taşını al. Ve siz orta lıkta boş boş dolaşmayın öyle, işe koyulun, bardakları yı kamayı bitirin, akşam en az elli atlı gelir, sonra yine sızla nırsınız: "Ben yürümeye alışık değilim, ah ayaklarım, vah ayaklarım, ayinlerde koşturmuyorum." Sanırım onu bize verecekler. Tanrı'ya şükür rüşvet alıyorlar. Onlar da in san, hayvan değil, paraya da düşkünler. Sevgili Tann'da şefkat neyse insanda da rüşvetçilik odur. Rüşvetçilik tek umudumuz. O var olduğu sürece mahkeme kararlan da yumuşak olur ve hatta onun sayesinde suçsuzlar mahke mede kurtulabilir.

YVETTE *nefes nefesegelir :* Yalnız ikiyüze yapacaklarmış. Ve acele olmalıymış. Pek fazla ellerinde olmayacakmış. En iyisi tek gözlüyle hemen albayıma gideyim. Kasanın onda

olduğunu itiraf etmiş, işkence yapmışlar. Ama pe şinde olduklannı anlayınca ırmağa atmış. Kutu yok oldu. Albaya koşup parayı alayım mı?

CESARET ANA: Kutu yok mu oldu? Bu durumda ikiyüzümü nasıl geri alacağım?

YVETTE: Ha, parayı kutudan alabileceğinizi mi sanıyordu nuz? O zaman iyi üç kağıda getirilmiş olacaktım. Boşuna . umutlanmayın. Eğer İsviçre Peyniri'ni geri istiyorsanız mecburen ödeyeceksiniz ya da arabanızı elinizde tutabil meniz için bütün meseleyi bir kenara mı atayım yoksa?

CESARET ANA: Bunu hesaba katmamıştım. Böyle sıkıştır man gerekmez, arabayı alacaksın, o elden gitti zaten, on yedi yıldır bendeydi. Yalnız, azıcık düşünmem gerek, her şey biraz hızlı gelişti, ne yapacağım, ikiyüz veremem, pa zarlık etseydin ya. Birazını elimde tutmam gerek yoksa halim kötü olur. Git ve yüzyirmi Gulden verdiğimi söyle, yoksa bu iş olmaz, aksi halde araba da elden gidiyor.

YVETTE: Bunu yapmayacaklardır. Zaten tek gözlü acele ediyor ve hep arkasına bakıyor, o kadar heyecanlı. Ikiyüzün tamamını versem daha iyi olmaz mı?

CESARET ANA *kaygılı :* Veremem. Otuz yıl çalıştım. Bu yirmi beşine geldi ve hâlâ bekar. O da var başımda. Ka rışma bana, ne yaptığımı biliyorum, yüz yirmi de, yoksa bu iş olmaz.

YVETTE: Siz bilirsiniz. *Hızla çıkar.*

Cesaret Ana ne rahibe ne de kızına bakmadan bıçaklan te mizlenmesine yardım etmek için Kattrin'in yanına oturur.

CESARET ANA: Bardakları kırmayın onlar artık bizim de ğil, işine bak, bir yerini keseceksin, isviçre Peyniri geri gelecek, gerekirse ikiyüz de veririm. Kardeşine kavuşa caksın. Seksen Gulden'le bir küfeyi malla doldurup baş tan başlayabiliriz. Nereye gidersen git okka dörtyüz dir hem.

ALAY PAPAZI: Tanrı yardımcı olur derler.

CESARET ANA: İyice kurulamanız gerekiyor onları. *Sessizce bıçaklan temizlerler. Kattrin aniden hıçkırarak ara banın arkasına koşar.*

YVETTE *koşarak gelir :* Kabul etmiyorlar. Sizi uyarmıştım. Bu iş anlamsız olduğu için tek gözlü hemen gitmek iste di. Her an davulların çalınmasını beklediğini söyledi, o zaman yargılama bitmiş olacak. Yüzelli önerdim. Kılını bile kıpırdatmadı. Sizinle bir kere daha konuşabilmek için zar zor durdurdum.

CESARET ANA: Söyle ona ikiyüz veriyorum. *Koş. Yvette koşarak çıkar. Sessiz otururlar. Alay Papazı bardak sil meyi bırakmıştır.* Fazla pazarlık ettim gibime geliyor.

Uzaktan davullar duyulur. Alay Papazı ayağa kalkıp arkaya gider. Cesaret Ana kalkmaz. Etraf karanr. Davullar susar. Etraf tekrar aydınlanır. Cesaret Ana aynı şekilde oturmakta dır.

YVETTE *onaya çıkar, çok solgundur :* Şimdi pazarlık edip arabayı elinizde tutmayı becerdiniz. Onbir kurşun yedi, başka bir şey değil. Size gösterdiğim ilgiye bile lâyık de ğilsiniz. Ama kasanın gerçekten ırmakta olduğuna inan madıklarını öğrendim. Burada olduğundan, hem aynca si zin onunla bir bağlantınız olduğundan kuşkulanıyorlar. Onu buraya getirmeyi düşünüyorlar, gördüğünüzde ken dinizi ele verecek misiniz diye. Sizi uyarıyorum, onu ta nımayın yoksa hepinizin başı derde girer. Hemen arkamdalar, en iyisi hemen söyleyeyim. Kattrin'i uzaklaştırayım mı? *Cesaret Ana başım sallar.* Biliyor mu? Belki davul ları duymamış veya anlamamıştır.

CESARET ANA: Biliyor. Getir onu.

Yvette Kattrin'i getirir, annesine gidip yanında durur. Cesa ret Ana onun elinden tutar. İki paralı asker, örtüsünün altın da bir şey olan bir sedyeyle girer. Başçavuş yanlarında yü rümektedir. Sedyeyi yere koyarlar.

BAŞÇAVUŞ: Burada adını bilmediğimiz biri var. Ama her şeyin düzenli olması için yazılması gerekiyor. Senden bir yemek almış. Bir bak bakalım tanıyor musun? *Cesaret Ana*

başını sallar. Ne, senden yemek almadan önce onu hiç görmedin mi? *Cesaret Ana başını sallar*. Kaldırın onu. Hayvan leşlerinin yanına atın. Kimsesi yok.

Götürürler.

IV

CESARET ANA BÜYÜK TESLİMİYET ŞARKISINI SÖY LER.

Bir subay çadırının önünde.

Cesamet Ana beklemektedir. Bir yazıcı başını çadırdan çıkar tır.

YAZICI: Sizi tanıyorum. Saklanan bir protestan muhasebe cisi varmış yanınızda. Şikayet etmeseniz daha iyi olur.

CESARET ANA: Tabii ki şikayet edeceğim. Suçsuzum ve buna göz yumarsam vicdanım rahat değilmiş gibi olur. Kılıçlarıyla arabamdaki her şeyi parçaladılar ve nedensiz yere beş Taler ceza kestiler.

YAZICI: İyiliğiniz için çenenizi kapatmanızı tavsiye ederim. Fazla kantincimiz yok ve işinizi yapmanıza izin veririz, özellikle de arada bir, bir ceza ödediğinizde ve vicdanı nız rahatsız olduğunda.

CESARET ANA: Şikayet edeceğim.

YAZICI: Nasıl isterseniz. O zaman sayın süvari yüzbaşısının boş zamanı oluncaya kadar bekleyeceksiniz.

Çadıra girer.

GENÇ ASKER *gürültüyle girer :* Bouque la Madonne! Bah şişimi iç edip adamlarıyla içmeye yatıran süvari yüzbaşısı dedikleri o lanet olası köpek nerede? Geberteceğim onu.

YAŞLI ASKER *peşinden koşarak gelir :* Kapa çeneni. Hüc. reye tıkılacaksın!

GENÇ ASKER: Çık dışarı hırsız! Seni kuşbaşı doğrayacağım. Bütün birliğin içinde tek başıma ırmakta yüzdükten sonra ödülümü iç edeceksin, bense bir bira bile içemeye ceğim ha, buna dayanamam. Dışan çık da parçalayayım sent!

YAŞLI ASKER: Meryem adına, kanına susamış bu. CESARET ANA: Bahşişini mi vermediler?

GENÇ ASKER: Bırak beni, seni mahvedeceğim, işini kolay ca bitiririm.

YAŞLI ASKER: Albayın atını kurtardı ama bahşişini verme diler. Henüz genç ve bu işlerde çok yeni.

CESARET ANA: Bırak onu, zincire vurulacak bir köpek de ğil o. Bahşiş istemek çok akıllıca. Yoksa niye göstersin kendini?

GENÇ ASKER: O içeride içebilsin diye! Topunuz adi ödlek lersiniz. Önemli bir iş yaptım ve bahşişimi istiyorum.

CESARET ANA: Bana bağırmayın delikanlı. Benim derdim bana yeter, hem zaten sesinizi boşa harcamamalısınız, sü vari yüzbaşısı gelene kadar o size lazım. Sonra yüzbaşı gelecek ve sesiniz kısılacak, tek laf edemeyeceksiniz ve o da sizi kokuşana dek hücreye kapattıramayacak. Böyle bağırıp çağıranlar fazla dayanamaz, en fazla yarım saat ve sonra uyuyup kalacak kadar bitkin düşerler.

GENÇ ASKER: Bitkin değilim ve uykunun sözü bile edile mez, açım. Ekmeği kenevirden yapıp bir de bundan tasar ruf ediyorlar daha. Bu herif bahşişimi piç ediyor ve be
nim karnım aç. Geberteceğim onu.

CESARET ANA: Anlıyorum, açsınız. Geçen yıl komutanı nız yoldan çıkma emri verip başaklar ezilsin diye tarlaları bir uçtan bir uca geçirtti. On Gulden'e çizme satabilirdim o zaman, birilerinde verebilecek on Gulden ve bende de satacak çizme olsaydı. Bu yıl artık burada olmayacağına inanıyordu, ama hâlâ burada işte ve büyük bir kıtlık var. Öfkeli olmanızı anlayabiliyorum.

GENÇ ASKER: Buna dayanamıyorum, saçmalamayın, hak sızlığa katlanamıyorum.

CESARET ANA: Bunda haklısınız, ama ne zamana kadar? Ne zamana kadar kazanamayacaksınız haksızlığa? Bir veya iki saat mi? Gördünüz mü, bunu kendinize hiç sor madınız, oysa asıl sorun bu, neden derseniz, hücrenin se fil bir yer olduğunu anladığınızda birden bu haksızlığa katlanabilirsiniz artık.

GENÇ ASKER: Sizi neden dinliyorum bilmem. Bouque la Madonne! Süvari yüzbaşısı nerede?

CESARET ANA: Beni dinliyorsunuz çünkü artık size ne söylediğimi, öfkenizin dumanlandığını biliyorsunuz, kısa süreli bir şeydi, size uzun süreli bir şey gerek ama nere den bulmalı?

GENÇ ASKER: Yoksa bahşiş istemem mantıksız mı demek istiyorsunuz?

CESARET ANA: Tersine. Yalnızca öfkeniz yeterince uzun süreli değil, bir işinize yaramaz diyorum, maalesef. Uzun süreli olsaydı sizi daha da kışkırtırdım. Parçalayın o kö

peği derdim size o zaman, ama ya süngünüzün düştüğünü hissettiğiniz için onu parçalamazsanız ne olacak? O za man ben ortada kahrım ve yüzbaşı da benim yakama ya pışır.

ALAY PAPAZI: Çok haklısınız, bir anlık bir nöbete tutuldu.

GENÇ ASKER: Ya, görelim bakalım parçalıyor muyum, parçalamıyor muyum? *Kılıcını çeker*. Geldiğinde kıyma haline getireceğim onu.

YAZICI *başını çadırdan çıkartır:* Sayın süvari yüzbaşısı bi razdan gelecek. Oturun!

Genç asker oturur.

CESARET ANA: Oturdu bile. Gördünüz mü, ne demiştim, oturdunuz bile. Evet bizi iyi tanıyorlar ve işlerini biliyor lar. Oturun! Ve hemen oturuyoruz. Otururken de ayaklan ma olmaz. En iyisi tekrar ayağa kalkmayın, biraz önce durduğunuz gibi duramazsınız şimdi. Bana hava atmanız gerekmez, herkesten farkım yok benim. Hepimizin diz ginleri ellerinde. Neden

dersen, hık mık edersem işime zarar verirler. Size büyük teslimiyetle ilgili bir şey anlata cağım.

"Büyük Teslimiyet Şarkısı"nı söyler:

Bir zamanlar, baharında gençliğimin

Ben de çok farklı olduğumu sanırdım herkesten.

(Sıradan ana kuzuları gibi değildim, görünüşümle ve becerikliliğim, yükselme isteğimle!) '

Burnumdan kıl aldırmazdım

Ve kazık yemezdim kimseden.

(Ya hep, ya hiç, en azından ikincilik asla almam,

herkes kendi şansını kendi yaratır, kimseden emir almam!)

Ama bir yıldız yukarıda Fısıldadı:Bekle bakalım birkaç yıl daha!

Ve yürüyorsun bandonun içinde

Uygun adım, ağır ya da acele

Ve öttürürsün kendi küçük düdüğünü:

Al işte gör gününü.

Ve şimdi her şey tersine dönüyor!

însan düşünüyor: Tanrı böyle istiyor.

Bunun asla edilmez sözü!

Ve henüz yıl bile geçmeden Öğretmişlerdi bana artık dersimi.

(Başımda iki çocuk ve ekmek parası ve beklenen başka şeyler işte!)

Bitirdiklerinde benimle işlerini tamamen Oturtup kıç üstü kırmışlardı dizlerimi.

(İnsanlarla iyi geçineceksin, bugün sen bana yarın ben sana, öfkeyle kalkan zararla oturur.)

Ve yıldız yukarıdan

Fısıldadı: Gerekmez bir yıl daha!

Ve yürüyor o da bandonun içinde

Uygun adım, ağır ya da acele

Ve öter kendi küçük düdüğü:

Al işte gör gününü. Ve şimdi her şey tersine dönüyor! İnsan düşünüyor: Tanrı böyle istiyor. Bunun asla edilmez sözü!

Çok gördüm gökyüzünü fethedenleri

Hiçbir yıldız onlara büyük ve uzak değildi yeterince.

(Çalışan kazanır, azmin elinden hiçbir şey kurtulmaz, biz malı götürürüz!)

Ama anladılar tırmanırken dağları, tepeleri

Ne zor olduğunu taşımanın bir hasır şapkayı bile.

(Ayağını yorganına göre uzatmalı!)

Ve yıldız yukarıdan

Fısıldar: Bekle birkaç yıl daha!

Ve yürüyorlar bandonun içinde

Uygun adım, ağır ya da acele

Ve ötüyor kendi küçük düdükleri:

Alın işte gördüler günlerini

Ve şimdi her şey tersine dönüyor!

İnsan düşünüyor: Tanrı böyle istiyor.

Bunun asla edilmez sözü!

Cesaret Ana, genç askere :

Bu yüzden, eğer öfken yeterince büyükse elinde kılıçla kalman gerekir diye düşünüyorum, çünkü iyi bir nedenin var, bunu kabul ediyorum, ama öfken kısa süreliyse he men çık git daha iyi!

GENÇ ASKER: Kıçımı ye! *Paldır küldür çıkar, yaşlı asker de peşinden.*

YAZICI *başını çıkartır:* Süvari yüzbaşısı geldi. Şimdi şikayetçi olabilirsiniz.

CESARET ANA: Fikrimi değiştirdim. Şikayetçi olmayaca ğım. *Çıkar.*

İKİ YIL GEÇMİŞTİR. SAVAŞ GİTTİKÇE DAHA FAZLA BÖLGEYE YAYILIR. HÎÇ ARA VERMEKSİZİN YAPILAN YOLCULUKLARDA, CESARETİN KÜÇÜK ARABASI PO LONYA'YI, MÂHREN'I, BAVYERA'YI, İTALYA'YI VE TEKRAR BAVYERA'YI BAŞTAN BAŞA GEÇER. TİLLY'NİN 1631'DEKt MAGDEBURG ZAFERİ CESARET ANA'YA DÖRT SUBAY GÖMLEĞİNE MAL OLUR.

Cesaret Ana'nın arabası yerle bir edilmiş bir köyde durmak tadır.

Uzaktan hafif askeri marşlar Tezgahtaki iki askere Kattrin ve Cesaret Ana hizmet etmektedir. Askerlerden biri bir kadın kürkü giymiştir.

CESARET ANA:Ne, para veremeyecek misin? Para yoksa içki de yok. Zafer marşları çalmayı biliyorlar, ama maaş lara gelince tık yok.

ASKER:Içkimi istiyorum. Yağmaya geç kaldım. Kumandan bizi kerizledi, şehrin yağmasına yalnız bir saat izin verdi, insanlık dışı biri değilim dedi, şehirdekilerden rüşvet al mış olmalı.

ALAY PAPAZI *paldır küldür girer :* Çiftlikte daha birileri var. Bir köylü ailesi. Biri yardım etsin. Keten bezi lazım bana. */kinci asker onunla gider.*

Kattrin büyük bir heyecana kapılıp annesine ketenleri çıkarttırmaya çalışır. '

f

CESARET ANA: Bende yok. Sargı bezlerinin hepsini alaya